

Gabriela Wronowska

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
Wydział Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych
Katedra Teorii Ekonomii
wronowsg@uek.krakow.pl

POLITYKA EDUKACYJNA A POTRZEBY RYNKU PRACY*

Streszczenie: Sygnały płynące z rynku pracy ze strony pracodawców dotyczące absolwentów szkół wyższych są alarmujące. Pracodawcy zgłaszają braki w wykształceniu i posiadanych umiejętnościach rekrutowanych absolwentów. Są to informacje, które określają obszary wymagające wsparcia przez uczelnie wyższe. Biorąc pod uwagę fakty dotyczące wysokiej stopy bezrobocia młodych osób z wyższym wykształceniem, wydłużania się procesu tranzycji na rynku pracy, trudności pracodawców ze znalezieniem pracowników, nasuwa się wniosek, że procesy rynkowe dotyczące wspomnianych obszarów bywają zawodne. Regulacje na poziomie unijnym wskazują pożądane kierunki rozwoju w obszarze edukacji. Celem pracy jest wskazanie i scharakteryzowanie zjawisk, będących na pograniczu polityki edukacyjnej oraz rynku pracy.

Słowa kluczowe: edukacja, polityka edukacyjna, rynek pracy.

Wprowadzenie

Niniejsza praca jest głosem w dyskusji o konieczności dostosowania szkolnictwa wyższego do wymogów współczesnego rynku pracy. Celem pracy jest wskazanie istniejących problemów badawczych będących na pograniczu edukacji, polityki edukacyjnej i rynku pracy, zwłaszcza roli uczelni wyższych we współczesnej gospodarce. Niektóre z poruszonych w opracowaniu problemów dotyczą sytuacji w Polsce, inne natomiast są wspólne dla większej grupy krajów UE.

* Publikacja została sfinansowana ze środków przyznanych Wydziałowi Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, w ramach dotacji na utrzymanie potencjału badawczego.

Zalecany dokumentem strategia „Europa 2020” wzrost odsetka osób z wyższym wykształceniem do poziomu 40% w krajach UE ma swoje słabe strony. Do nich zaliczyć można koszty indywidualne związane z deprecjacją kapitału ludzkiego, która wynika z długotrwałego procesu tranzytacji na rynek pracy oraz koszty dla gospodarki, wynikające z niewykorzystania istniejących czynników wytwórczych. Uwidaczniają się niedoskonałości rynków pracy w wielu krajach UE, co można zaobserwować poprzez niewystarczającą absorpcję osób z wyższym wykształceniem przez ten rynek. Zjawisko jest powszechne, bo dotyczy co najmniej dziesięciu krajów UE, gdzie w 2014 r. stopa bezrobocia wśród osób w wieku 25-35 lat zawierała się w przedziale od 13,5% do 36%.

W Polsce niedostosowanie oferty edukacyjnej na poziomie wyższym do wymogów rynku pracy jest dość mocno widoczne. Niezadowoleni pracodawcy i absolwenci świadczą o tym, że potrzeba zmian na poziomie uregulowań prawnych oraz szeroko zakrojonej współpracy na linii uczelnie wyższe – otoczenie biznesowe jest konieczne.

Wątki poruszone w opracowaniu nie wyczerpują w pełni podjętego tematu. W pracy skupiono się na przeglądzie literatury przedmiotu i wykorzystano wybrane dane statystyczne, obrazujące omawiane zagadnienia.

1. Edukacja jako determinanta rozwoju społeczno-gospodarczego

Edukacja traktowana jest w ekonomii jako podstawowa determinanta kształtowania kapitału ludzkiego, społecznego, intelektualnego oraz kapitału wiedzy. Znalazło to odzwierciedlenie w wielu opracowaniach teoretycznych i empirycznych [m.in. Becker, 1964; Schultz 1961; Domański, 1993; Grossman, 2000; Jarecki, 2011]. Znaczenie edukacji w szeroko rozumianym procesie kreowania „nowego społeczeństwa” podkreśla również unijny dokument Europa 2020 [*Europa 2020...*, 2011]. Edukacja w strategii Europa 2020 rozpatrywana jest w dwóch, równie ważnych aspektach. Pierwszy dotyczy kształcenia na poziomie podstawowym. Na tym poziomie zdiagnozowano problem, który występuje w różnej skali w poszczególnych krajach unijnych¹, a dotyczy zbyt wczesnego opuszczania systemu kształcenia. Proces ten za wcześnie kończy ścieżkę edukacyjną, tym samym pozbawia młodych ludzi możliwość zdobywania wiedzy, umiejętności i kwalifikacji, które są przydatne na rynku pracy [*Raport Polska 2011...*, 2011, s. 41]. Osobę zbyt wcześnie opuszczającą system kształcenia charakteryzują dwa

¹ W roku 2014 rozpiętość wskaźnika wynosiła od 2,7% w Chorwacji do 21,9% w Hiszpanii [www 3].

kryteria: wiek oraz poziom wykształcenia. Jest to osoba w wieku 18-24 lata, która ukończyła nie więcej niż szkołę na poziomie gimnazjum i nie kontynuuje nauki w żadnej formie [Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego..., 2011, s. 3]. Strategia „Europa 2020” określiła poziom wskaźnika opisującego zbyt wczesne opuszczanie systemu kształcenia na poziomie 10%. Decyzja o braku kontynuacji nauki pociąga za sobą długotrwałe konsekwencje, które ze względu na charakter można podzielić na indywidualne, społeczne i makroekonomiczne. Generalizując, można stwierdzić, że mają one niekorzystny wpływ na jednostkę, obciążają społeczeństwo i zubażają gospodarkę.

Drugi aspekt edukacji ujęty w strategii „Europa 2020” związany jest z kształceniem na poziomie wyższym. Wzrosły oczekiwania, co do odsetka osób w wieku 30-34 lat, które powinny posiadać dyplom ukończenia studiów wyższych. Ustalono wartość dla krajów unijnych na poziomie większym bądź równym 40%. Kraje unijne pod względem kształcenia na poziomie wyższym są mocno zróżnicowane². Wysoki poziom wskaźnika uzasadniany jest korzyściami wynikającymi z posiadania wyższego wykształcenia. Są one niematerialne i materialne. Do niematerialnych można zaliczyć m.in. prestiż, satysfakcję, szacunek innych, lepszą pozycję przetargową na rynku pracy w stosunku do osób z innym wykształceniem, szersze perspektywy związane z postrzeganiem zjawisk społeczno-gospodarczych, wyższy poziom świadomości. Do indywidualnych korzyści materialnych można zaliczyć te, związane z poziomem wynagrodzenia osiąganym przez osoby posiadające wyższe wykształcenie. Można wskazać na korzyści społeczne, będące sumą korzyści indywidualnych oraz korzyści wynikające ze wzrostu wykształcenia i jego wpływu na poziom produktywności. Punktem odniesienia w powyższych szacunkach jest wysokość zarobków [Strawiński, 2004, s. 6]. Wydaje się, że chęć podniesienia poziomu wykształcenia w unijnych społeczeństwach jest zasadna, zamierzenie to wpisuje się w ideę inteligentnego rozwoju. Generuje jednak koszty związane z wysoką stopą bezrobocia wśród osób z wyższym wykształceniem. To niekorzystne zjawisko pociąga za sobą deprecjację kapitału ludzkiego w kraju lub jego stratę w wyniku migracji długookresowych lub wyjazdów na stałe za granicę. Problem wynikający z braku wystarczających możliwości absorpcyjnych rynku pracy do zagospodarowania siły roboczej z wyższym wykształceniem jest obserwowany w wielu krajach UE, w tym również w Polsce. Świadczą o tym dane statystyczne za 2014 r. Dla krajów UE, wskaźnik ten dla osób w wieku 25-35 lat kształtował się następująco. W Grecji 36%, 25,9% w Hiszpanii, 16,5% w Irlandii, 15,9% we Włoszech,

² W 2014 r. rozpiętość wskaźnika wynosiła od 25% w Rumunii do 52,7% w Luksemburgu [www 3].

14,9% w Portugalii, 14,7% w Polsce, 14,5% w Słowenii, 14,4% w Słowacji, 13,5% we Francji [*Education...*, 2015, s. 113]. Skala zjawiska jest duża i niepokojąca. Konieczność poprawy sytuacji stanowi wyzwanie zwłaszcza dla polityki edukacyjnej na poziomie wyższym, ale również instytucji rynku pracy.

2. Polityka edukacyjna w Polsce

Za procesy edukacyjne w Polsce odpowiada polityka edukacyjna, jeden z podstawowych filarów polityki społecznej. W niniejszej pracy będziemy ją definiować jako praktyczną działalność polegającą na wyrównywaniu różnic edukacyjnych wśród społeczeństwa żyjącego w różnych warunkach i środowiskach. Widoczna skuteczność tej polityki polega na rzeczywistym wyrównywaniu różnic edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży. Dzieje się to w oparciu o promocję najzdolniejszych jednostek, umożliwiając im dalsze kształcenie, rozwijanie zainteresowań oraz posiadanych zdolności. W Polsce polityka edukacyjna realizowana jest poprzez systemy szkolne, które można podzielić na:

- systemy oświaty,
- systemy szkolnictwa wyższego.

Systemy oświaty obejmują swoim zasięgiem wychowanie przedszkolne oraz kształcenie na poziomie od podstawowego do policealnego. System szkolnictwa wyższego obejmuje kształcenie na poziomie wyższym. Kształcenie to w Polsce na przestrzeni dziesięcioleci przyjmowało różne formy systemowe. W ślad za M. Kwiek [2015, s. 13] można wskazać na:

- 1) system w pełni publiczny do 1989 r.,
- 2) system podwójny (mieszany) publiczno-prywatny obowiązywał w latach 1990-2005,
- 3) system deprywatyzujący się w okresie przejściowym w latach 2006-2014,
- 4) system zdeprywatyzowany prognozowany na lata 2015-2024.

Obecnie funkcjonuje zdeprywatyzowany system szkolnictwa wyższego, o czym świadczy fakt, że rośnie odsetek studentów kształcących się w systemie publicznym finansowanym z pieniędzy publicznych [*Szkoły wyższe...*, 2013, s. 6, 7]. Zjawisko deprywatyzacji jest obserwowane w krajach postkomunistycznych Europy i jest ewenementem na skalę światową. Deprywatyzacja polega na procesie zmieniającym równowagę między tym, co publiczne a tym, co prywatne. W przypadku szkolnictwa wyższego w Polsce będzie to oznaczało powrót do większego udziału sektora publicznego, finansowanego ze środków pochodzących z budżetu państwa. Poza Europą widoczne są odmienne zjawiska do tych zachodzących w Polsce. Zdecydowanie na znaczeniu zyskuje sektor prywatny

finansowany ze środków prywatnych, pochodzących z czesnego za naukę [Kwiek, 2015, s. 13]. Sytuacja w szkolnictwie wyższym w Polsce wymaga nowych uregulowań prawnych dotyczących tej sfery gospodarki. Proponowane zmiany mają zróżnicowany charakter i dotyczą różnych sfer działalności systemu szkolnictwa wyższego. Środowisko naukowe i władze odpowiedzialne za kształt polityki edukacyjnej w Polsce są w pełni świadome potrzeby przeprowadzenia zmian. Przejawem tej świadomości są podjęte działania w kierunku reorganizowania i na nowo prawnego uregulowania szkolnictwa wyższego w Polsce. Zrezygnowano z kolejnej nowelizacji istniejącej ustawy o szkolnictwie wyższym [Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r.], na rzecz nowej ustawy, co świadczy o zmianie podejścia do kształcenia na poziomie wyższym. Przejawem tego jest fakt zaproszenia do tworzenia ustawy środowiska naukowego w kraju. Ogłoszono konkurs dla jednostek naukowych, którego efektem jest wyłonienie założeń nowej ustawy³. Jest to posunięcie trafne, gdyż wydaje się, że środowisko naukowe jest w stanie, trafnie zdiagnozować istniejący obecny stan i obszary wymagające poprawy oraz wsparcia. Fakt, że do konkursu zgłosiło się piętnaście zespołów świadczy o ogromnym zainteresowaniu środowiska naukowego poprawą istniejącej sytuacji w szkolnictwie wyższym. Do pracy nad ostatecznym kształtem przyszłej ustawy zaproszono trzy zespoły reprezentujące różne ośrodki naukowe i instytucje. Proponowane zmiany pojawiające się w wytypowanych projektach najczęściej dotyczą obszarów związanych z jakością kształcenia, funkcjonowaniem uniwersytetów jako instytucji zarządzanych komercyjnie, stałą i celowaną współpracą z otoczeniem gospodarczym, ścieżkami kariery pracowników naukowych oraz mechanizmami finansowania uczelni [www 1]. Wśród postulatów, które zostały opisane w zgłoszonych projektach można wskazać te pojawiające się najczęściej:

- poprawa jakości kształcenia,
- podniesienie konkurencyjności badań międzynarodowych,
- silniejsze oddziaływanie na gospodarkę i społeczeństwo,
- bardziej efektywne wykorzystanie istniejących zasobów, tj. kadry naukowej i zaplecza technicznego,
- skuteczne i celowane finansowanie nauki,
- wyodrębnienie jednostek naukowych, naukowo-dydaktycznych i dydaktycznych, co będzie determinowało charakter uczelni oraz mechanizm ich finansowania [www 2].

³ Ogłoszenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego o konkursie w ramach przedsięwzięcia *Ustawa 2.0 – założenia systemu szkolnictwa wyższego*, <http://www.nauka.gov.pl/komunikaty/ogloszenie-o-konkursie-ustawa-2-0.html> (dostęp: 26.06.2016).

Planowana nowa ustawa o szkolnictwie wyższym została nazwana roboczo Ustawą 2.0. Na rok 2018 zaplanowano ukończenie prac nad jej ostatecznym kształtem, tak aby możliwe było w roku akademickim 2018/2019 wcielenie jej w życie.

3. Rola uniwersytetu we współczesnej gospodarce a potrzeby rynku pracy

Uniwersytet jako instytucja przechodzi transformację, co jest procesem permanentnym. Nowością jest fakt, że zmiany te nie nadążają za zmianami zachodzącymi w gospodarce, zwłaszcza na rynku pracy. Skutkuje to niespełnionymi oczekiwaniami absolwentów, studentów – przyszłych pracowników, a zwłaszcza pracodawców. Uniwersytety mają bogatą, długą historię i tradycję, ugruntowaną pozycję w otaczającym je świecie gospodarczym oraz społecznym, w którym są inicjatorami zmian i rozwoju. Pojawia się coraz częściej pytanie o rolę uniwersytetu we współczesnej gospodarce. Czy w obliczu zmian na rynku pracy możliwy jest powrót do etosu „tradycyjnego” uniwersytetu, komu absolwenci wyedukowani w takich placówkach są potrzebni? Uniwersytet traktowany jest coraz częściej jako instytucja sektora publicznego, mająca spełniać określone zadania, zwłaszcza te o wymiarze praktycznym. Oczekuje się od niego, aby jego wkład w rozwój gospodarczo-społeczny był wymierny.

Różne podejścia do roli uniwersytetu we współczesnej gospodarce mają odzwierciedlenie w wielowątkowym dyskursie, jaki toczy się na ten temat w środowisku polskiej nauki. Badania nad szkolnictwem wyższym (*higher education research*) prowadzone są od wielu lat w Europie [Teichler, 2005]. Mają one charakter interdyscyplinarny. W Polsce duży wkład w dorobek wniosły różne dziedziny nauki, w tym: filozofia, socjologia, pedagogika, nauki polityczne, ekonomia, prawo i administracja. Ta różnorodność badań, podejść oraz punktów widzenia nie prowadzi do konsensusu, który mógłby być odpowiedzią na pytanie: jakie jest miejsce i rola uniwersytetu we współczesnej gospodarce. Wyraźnie można wskazać na dominujące podejścia, które prowadzą do wniosku, że mamy do czynienia ze swoistego rodzaju dualizmem w wyznaczaniu tej roli. Poniżej zamieszczono uproszczone zestawienie, obrazujące wspomniany dualizm w badaniach nad miejscem uniwersytetu i jego rolą we współczesnym świecie. Dwa prezentowane stanowiska stoją względem siebie w opozycji.

Tabela 1. Uniwersytet we współczesnej gospodarce – podejście dualne

Wyszczególnienie	Uniwersytet tradycyjny	Uniwersytet „nowy”
Pojęcia związane z danym typem uniwersytetu	Misja Idea Świątynia, wieża z kości słoniowej Zagrożony Ponadczasowy Uniwersytet	Usługa Towar Fabryka, supermarket Bez idei, bezduszny, Współczesny Uczelnia, szkoła wyższa, szkolnictwo wyższe
Charakter instytucji	Spoleczna	Ekonomiczna
Podejście w badaniach	Ukierunkowane na przeszłość Tradycja Humanistyczny idealizm Humboldtowskie Natchnionych idealistów Nurt krytyczny	Ukierunkowane na przyszłość Postęp Rynkowy pragmatyzm Przedsiębiorcze, Surowych pragmatyków, Nurt techniczny
Nauki reprezentujące dane podejście	Filozofia, historia, pedagogika, socjologia	Ekonomia, nauki o zarządzaniu, przedsiębiorczość, marketing
Reprezentowane wartości	Ideały, prawa, etyka, autonomia, autorytet, wolność, krytycyzm	Racjonalizm, użyteczność, efektywność, mierzalność, rozliczalność, elastyczność, innowacyjność, urynkowienie
Wiedza	Czysta wiedza, wiedza sama w sobie	Wiedza użyteczna
Podejście studentów do zdobywania wiedzy	Wiedza ogólna, wiedza o życiu	Wiedza szczegółowa, praktyczna, kwalifikacje, umiejętność
Dyskurs	Zachowawczy, konserwatywny	Postępowy, emancypacyjny
Misja	Wielowymiarowy rozwój	Zyski z inwestycji w nauczanie
Jakość kształcenia	Wysoka	Niska
Rola	Wzbogaca i pogłębia naukę, tworzy najwyższe wartości intelektualne, elitotwórcza, tworzy wspiera i upowszechnia kulturę	Służebna, rynek usług edukacyjnych, rynek szkół wyższy

Źródło: Na podstawie: [Antonowicz, 2005; Białecki, 2010; Biały, 2011; Dziedziczak-Foltyn, 2014; Możdżeń, 2006].

Powyższe zestawienie w uproszczony sposób prezentuje założenia i wnioski dotyczące kształtu i roli uniwersytetu we współczesnej gospodarce. Analizując oba odmienne podejścia do jednej instytucji, trudno znaleźć wspólne obszary, co do których istniałby konsensus. Taki stan rzeczy nie ułatwia procesu tworzenia właściwych rozwiązań prawnych w zakresie szkolnictwa wyższego. W ślad za J. Brzezińskim [1998] można stwierdzić, że instytucja uniwersytetu wymaga transformacji, w której należy wziąć pod uwagę uwarunkowania związane z tradycją i tradycyjnymi wartościami oraz uwarunkowania zewnętrzne, w tym potrzeb zgłaszanych przez uczestników rynku pracy. Taki „refleksyjny adaptator” [Dziedziczak-Foltyn, 2014, s. 39] mógłby łączyć w sobie oba podejścia. Z jednej strony potrafiący czerpać z dorobku tradycyjnego uniwersytetu, a z drugiej potrafiący wybrać kierunek zmian właściwy z punktu widzenia zmieniających się warunków. To, co przemawia za ewolucją uniwersytetu w stronę instytucji sektora publicznego związane jest z wyzwaniem i potrzebami płynącymi z rynku pracy. Pracodawcy zgłaszają zapotrzebowanie na pracowników z określonymi

kwalifikacjami i umiejętnościami przydatnymi na danym stanowisku pracy. Wskazują jednocześnie na braki u absolwentów szkół wyższych, szczególnie w obszarze umiejętności miękkich, interpersonalnych, analitycznych [Turek, 2015]. Oczekiwania pracodawców związane z przyszłymi pracownikami w dużej mierze kształtują współczesny rynek pracy i są wyzwaniem dla uczelni wyższych, zwłaszcza w kontekście określenia jej właściwej oraz pożądanej roli w gospodarce. Na gruncie gospodarki polskiej, być może na poprawę sytuacji wpłynie nowa reforma szkolnictwa wyższego Ustawa 2.0, w której pomocnym rozwiązaniem może być projektowane wprowadzenie podziału uniwersytetów ze względu na pełnione przez nie funkcje. Uniwersytety o profilu badawczo-naukowym zachowałyby charakter tradycyjnej uczelni, natomiast uniwersytety z dominującą rolą dydaktyki, odpowiednio sprofilowane byłyby odpowiedzią na potrzeby rynku pracy.

Podsumowanie

W pracy omówiono wybrane zagadnienia z pogranicza edukacji, polityki edukacyjnej na poziomie wyższym i rynku pracy, które wskazują na zawodność mechanizmu rynkowego. Dotyczy to zwłaszcza nadreprezentacji młodych osób z wyższym wykształceniem, o czym świadczy wysoka stopa bezrobocia wśród tej grupy osób w wielu krajach UE, w tym też w Polsce. Rynek pracy nie jest w stanie zagospodarować tę wysoko wykwalifikowaną siłę roboczą, co skutkuje wymiernymi kosztami w skali całej gospodarki. Przyczyn tego stanu rzeczy upatruje się m.in. w niewydolnym systemie kształcenia na poziomie wyższym. Od wielu lat trwa dyskusja na temat właściwej roli uniwersytetu we współczesnej gospodarce. W pracy zaprezentowano dwa dominujące podejścia reprezentowane przez badaczy tego zagadnienia. Oba stanowiska stoją w stosunku do siebie w opozycji, wydaje się więc, że zaproszenie do tworzenia nowej ustawy o szkolnictwie wyższym licznych przedstawicieli świata nauki jest jak najbardziej zasadne i daje szansę na wypracowanie konsensusu. Być może zostanie wypracowany kompromis godzący, przynajmniej w pewnym zakresie, interesy zwolenników obu podejść do roli uniwersytetu we współczesnej gospodarce.

Literatura

- Antonowicz D. (2005), *Uniwersytet przyszłości. Wyzwania i modele polityki*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa.
- Becker G. (1964), *The Human Capital. A Theoretical and Empirical Analysis with Special Reference to Education*, The University of Chicago Press, Chicago.

- Białecki I. (2010), *Wprowadzenie. Dwa nurty polityki edukacyjnej?* „Nauka i Szkolnictwo Wyższe”, nr 1-2, s. 117-124.
- Biały K. (2011), *Przemiany współczesnego uniwersytetu. Od idei Humboldta do modelu uczelni przedsiębiorczej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Brzeziński J. (1998), *Doświadczenia uniwersytetu europejskiego a przyszła organizacja szkolnictwa wyższego w Polsce: Idea uniwersytetu u schyłku tysiąclecia*, Fundacja na rzecz Nauki Polskiej, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa.
- Domański S.R. (1993), *Kapitał ludzki i wzrost gospodarczy*, PWN, Warszawa.
- Dziedziczak-Foltyn A. (2014), *Recepcja przemian instytucji szkoły wyższej – szkic o dwóch formacjach w dyskursie naukowym*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe”, nr 1-2(43-44), s. 30-45.
- Education at a Glance 2015 (2015), <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2015/11/24/education-at-a-glance-2015>.
- Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i równoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu* (2011), <http://www.noveo.iq.pl/www/rpk/?europa-2020-strategia-na-rzecz-inteligentnego-i-zrownowazonego-rozwoju-sprzyjajacego-wlaczeniu-spoecznemu,78> (dostęp: 10.06.2016).
- Grossman M. (2000), *The Human Capital Model*, „Handbook of Health Economics”, Vol. 1, s. 347-408.
- Jarecki W. (2011), *Szacowanie kosztów i efektów kształcenia ekonomicznego na poziomie wyższym*, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin.
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów (2011), *Przeciwdziałanie zjawisku przedwczesnego kończenia nauki: kluczowy wkład w realizację strategii Europa 2020*, Komisja Europejska, Bruksela, [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2011\)0018_/com_com\(2011\)0018_pl.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2011)0018_/com_com(2011)0018_pl.pdf) (dostęp: 21.06.2016).
- Kwiek M. (2015), *Uniwersytet w dobie przemian. Instytucje i kadra akademicka w warunkach rosnącej konkurencji*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Możdżeń J. (2006), *Edukacja jako produkt. O przyszłości uniwersytetów* [w:] J. Sempruch (red.), *Edukacja wobec wyzwań i zadań współczesności i przyszłości. Strategie rozwoju*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, s. 137-146.
- Raport Polska 2011 Gospodarka-Społeczeństwo-Regiony* (2011), Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, <http://www.betteropportunities.dwup.pl/upload/file/pliki/outcomes/Przedwczesne%20opuszczanie%20edukacji.pdf> (dostęp: 21.06.2016).
- Schultz T.W. (1961), *Education and Economic Growth* [w:] H.B. Nelson (ed.), *Social Forces Influencing American Education*, University of Chicago Press, Chicago.
- Strawiński P. (2004), *Zwrot z inwestycji w wykształcenie wyższe w Polsce*, <http://coin.wne.uw.edu.pl/pstrawinski/publ/zarobki3hec.pdf> (dostęp: 29.06.2016).
- Szkoły wyższe i ich finansowanie w latach 1990-2011* (2013), GUS, Warszawa.

Teichler U. (2005), *Research on Higher Education in Europe*, „European Journal of Education”, Vol. 40, No. 4, s. 447-469.

Turek D. (2015), *Kompetencje osób młodych na rynku pracy – oczekiwania pracodawców*, „E-mentor”, nr 3(60), s. 8-16.

Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym, Dz.U. z 2012, poz. 572 z późn. zm.

[www 1] http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2016_06/1083e5f22c98e92242923d2d6b7abcf8.pdf (dostęp: 25.06.2016).

[www 2] <http://www.nauka.gov.pl/aktualnosci-ministerstwo/ustawa-2-0-znamy-zwycieczcow.html> (dostęp: 25.06.2016).

[www 3] <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do> (dostęp: 20.06.2016).

EDUCATIONAL POLICY CONSIDERING THE LABOR MARKET NEEDS

Summary: The information coming from the labor market regarding graduates are alarming. The employers report about gaps in education and in skills of recruiters or just employed graduates. These information clearly identify areas for improvement for universities in the educational process of future employees. Considering the last years facts as: unemployment of young people with higher education or the extension the transition time into the labor market, or the problems for employers to find the proper employees, it has to be concluded that the process of market regulation in discussed areas are not sufficient. The solving of the problem requires the universities' engagement, the proper education policy and cooperation between all players of the labor market. Regulations at EU level, including the Europe 2020 strategy, suggest the eligible directions of development in the field of education which could be common for all countries.

Keywords: education, education policy, labor market.